

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om tillæg til normeringslov for finansåret 1968-69.

(Lovforslaget (nr. 7) findes i tillæg A. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ivar Nørgaard: Dette lovforslag er det første stykke vragsods fra det store tjenestemandsforslag sidste forår. Jeg skal ikke nægte, at det er med blandede følelser, jeg deltager i arbejdet med at bjærge det i land. På den ene side er redningsaktionen nødvendig, fordi vi skal have en egentlig normeringslov, når vi ikke har fået en ny tjenestemandsløvslov. På den anden side er det ærgerligt at gennemføre denne lov, der kunne være blevet helt anderledes, og som kun med yderste velvilje kan betegnes som det næstbedste. Når man ved, at forslaget kunne være undgået, er det altid med vemod, man deltager i en redningsaktion.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, forudsatte den barberede normeringslov, vi gennemførte her i tinget med virkning fra 1. april d. å., at forslag om oprettelse af nye tjenestemandstillinger og om oprykning eller nedrykning i bestående tjenestemandstillinger ville være indarbejdet i det helt nye tjenestemandssystem, som tjenestemandskommissionen af 1965 havde forberedt, og som det var meningen at gennemføre som lov med virkning fra samme dato. Desværre stillede regeringen dengang så mange betingelser, der var uacceptable for tjenestemandsgeneralerne, at reformen faldt på gulvet.

Jeg har tidligere her i tinget gjort opmærksom på, at en udsættelse af tjenestemandsgeneralerne var uretmæssig, og at den var uretmæssig over for tjenestemandene, men også var til skade for statens rationaliseringsbestrebelse og samtidig dyr for staten og dermed landets borgere.

En af reformerne, der nu er udeblevet, er den smidiggørelse af tjenestemandssystemet, der ville være blevet resultatet af indførelsen af større ansættelsesområder. Hvad enten dette nu skulle ske gennem lov eller ved aftale med tjenestemandsgeneralerne, var ideen jo den, at de enkelte tjenestemænd, når de blev nyansat eller

oprykket i andre lønningsklasser, skulle ansættes i større ansættelsesområder i stedet for som nu i ofte snævre ansættelsesområder. Derved ville man fjerne en betydelig stivhed i systemet og gøre det lettere at rationalisere statsadministrationen.

Flere af de nye stillinger og oprykninger, der er foreslået i det foreliggende forslag om tillæg til normeringsloven, går i den stik modsatte retning og medfører en fastlåsning af systemet. Inden for finansministerens område oprettes der 21 stillinger som distriktstoldchefer i 26. lønningsklasse og 16 stillinger som distriktstoldchefer i 27. lønningsklasse til administration af merværdiafgiften.

Som bekendt drøfter man for tiden muligheden af at koordinere eller helt sammenlægge kontrolarbejdet ved indkomstbeskatningen og merværdiafgiften. Toldvæsenet med de nyoprettede toldstillinger og amtskattespekulatorerne er begge institutioner under finansministeren. Det ville derfor være mest hensigtsmæssigt og mest smidigt, hvis man ansatte tjenestemandene i finansministeriet som ansatte i hele ministeriet og i de under dette ministerium hørende institutioner, således at man stod frit i det fremtidige rationaliseringsarbejde. Nu ser det ud til, at man låser sig fast til bestemte stillinger, hvilket vil hindre rationaliseringsarbejdet. Ved at ansætte folk i ganske bestemte og specifikke stillinger udsætter man altså bestræbelserne for en sammensmeltning og en koordinering.

Noget lignende gør sig gældende inden for forsvarsministerens område. Regeringen har bebudet, at den arbejder med tanken om oprettelse af et fælles værn med en række fælles organer for de tre værn, og socialdemokratiet har som bekendt givet udtryk for ønsket om indførelse af et enhedsværn. Nu foreslår man imidlertid oprettet 93 nye militære tjenestemandstillinger inden for de forskellige værn, og det fører til en fastlåsning. Jeg vil derfor gerne spørge ministeren, om han ikke herved foregriber både et udvidet fællesværn, som regeringen jo selv er talsmand for, og et enhedsværn, som socialdemokratiet ønsker det.

Det er i øvrigt ganske interessant, at de fleste oprykninger og nynormeringer finder sted inden for de konservative ministres ansvarsområder. Det er jo ikke så længe

[Ivar Nørgaard.]

siden, at de samme herrer her fra folketingets talerstol i sarkastiske vendinger hudflettede den tidligere regering for manglende resultater i rationaliseringsarbejdet. Da hr. Poul Møller var oppositionsleder, skrev han en interessant kronik i Berlingske Tidende med overskriften

„Hvordan staten kan spare“

og med underrubrikkerne

„Ofte kommer der blot mere papir“

og

„Oppositionen må presse regeringen“.

I samme kronik af 31. oktober 1966 kommer den nuværende finansminister og dermed øverste ansvarlige for toldvæsenet ind på rationalisering af toldvæsenet, og han ironiserer over, at rationaliseringen ikke førte til personalebesparelser.

„Der blev flere stillinger og ikke færre“.

„Der kom mere papir, ikke mindre“, skrev den daværende regeringsrevser.

Det virker som skæbnens ironi, at samme Poul Møller nu som finansminister fremsætter forslag om en temmelig voldsom udvidelse af især de højtlønnede stillinger i finansministeriets tolddepartement og i toldvæsenet.

Samme minister foreslår også 5 nye stillinger i revisionsdepartementerne med den angivelige opgave — jeg citerer ordret —:

„... at gennemføre en omfattende rationalisering af departementernes virksomhed med større vægt end hidtil på en funktionel fordeling af arbejdet mellem kontorområderne og på en udvidet koordination af de forskellige kontorers arbejde.“

Der er altså foreløbig blevet flere stillinger og ikke færre, og der er sikkert også blevet mere papir.

Hvis hr. Poul Møller endnu husker, hvad han sagde og skrev i sin oppositionstid, må han være overordentlig hårdhudet, hvis han ikke i dag sidder med en flov smag i munden.

Midt i bedrøveligheden er der vel god grund til at finde frem til de lyspunkter, der trods alt er i det fremsatte forslag. Et

af lyspunkterne er, at det er lykkedes at inkorporere toldgrænsekorpset i toldvæsenet, en ordning, der virker rationel og samtidig — så vidt det er oplyst — er foregået uden tilsidesættelse af menneskelige hensyn. Men også her rejser der sig det spørgsmål, om man er kommet til at foregribe en yderligere koordinering eller sammensmeltning af rejsegodskontrollen og paskontrollen. Det hidtidige grænsekorpss udøvede på de meget lidt besøgte steder begge funktioner på én gang, og det er jo spørgsmålet, om vi ikke i fremtiden også på dette felt burde slå opgaverne sammen og rationalisere, men det er altså det fremsatte forslag til hinder for.

Det og flere andre enkeltheder regner jeg med at vi kan komme til at se nærmere på og drøfte med de ansvarlige ministre i det udvalgsarbejde, der nu formentlig skal finde sted i lønningssudvalget.

Jeg tilsiger mit partis positive medvirken til forslaget gennemførelse, men håber samtidig, at det er sidste gang, vi skal modtage den slags lovforslag, der som sagt ikke fremmer smidigheden i den offentlige administration.

Adam Møller: Jeg var glad for at høre i slutningen af den ærede socialdemokratiske ordførers tale her, at han gik positivt ind for forslaget. Da hr. Ivar Nørgaard begyndte, var jeg lidt i tvivl om, hvilken stilling han ville tage til forslaget. Det er jo typisk også i denne sag, hvor lette problemerne er at klare, når man ikke længere selv har ansvaret for dem. Dengang økonomiministeren, som havde ansvaret for disse sager, hed Ivar Nørgaard, havde vi jo egentlig ikke indtryk af, at der var særlig gang i arbejdet hverken i tjenstemandskommissionen eller med hensyn til fremsættelse af de forslag, som skulle regulere disse ting.

Desuden må man vel også understrege, at det netop var i den tid, da vi havde socialdemokratisk ledede regeringer, at man så at sige indbyggede i statens ansættelses-system alle de ting, som skaber os en række

[Adam Møller.]

vanskeligheder i dag, hvor vi har forskellige ansættelsesformer for folk, der udfører det samme arbejde, og hvor vi endog har det forhold, at det samme arbejde aflønnes højst forskelligt, alt efter om den pågældende er ansat på tjenestemandsbasis eller er ansat på overenskomstbasis.

Men jeg skal ikke, således som hr. Ivar Nørgaard, fortabe mig i at græde over spildt mælk, selv om jeg selvfølgelig godt forstår, at det måske er mere nærliggende at gøre det, når man selv i så høj grad har været med til at spilde mælken. Jeg synes ikke, at denne historiske fremstilling, som vi fik her fra den socialdemokratiske ordførers side, var en korrekt fremstilling. Jeg synes, den som i så mange andre tilfælde — og også i andre lande i og for sig — var udtryk for en tillempning af historien efter det behov, som den pågældende havde for at få en bestemt ensidig opfattelse af tingene.

De kritiske bemærkninger, som blev gjort om en fastlåsning af tjenestemænd i bestemte stillinger, forbavsede mig noget. Forholdet er jo det, at samtlige de forslag, der indeholdes i dette tillæg til normeringsloven for 1968-69, forudgående er behandlet i lønningsrådet. Jeg ved jo, at foruden en række personaleorganisationer og andre partier er også socialdemokratiet repræsenteret i lønningsrådet, og når forslagene er godkendt og udtryk for den indstilling, der er i lønningsrådet, så er det vel også et udtryk for, at man nødvendigvis må arbejde med den lov, vi har. Det er jo nødvendigt bl. a. af hensyn til tjenestemændene, som har berettigede interesser i ikke i årevis at fungere i stillinger, som de ikke kan få tjenestemandsansættelse i på grund af, at lovgivningsarbejdet er gået i stå på disse områder. Det er jo i høj grad af interesse for disse tjenestemænd, at de får en normeringslov, og jeg hilser derfor med glæde, at man fremsætter et sådant forslag om tillæg til normeringsloven.

Jeg mener også, at forslaget er udtryk for et rimeligt mådehold; jeg mener, det indeholder det nødvendige, men det indeholder ikke noget ud over det nødvendige, det foregriber ikke mulighederne for en fremtidig rationalisering, en fremtidig rationalisering, som naturligvis de nuværende rege-

ringspartier og den nuværende regering i allerhøjeste grad har i sigte.

Det kan jo heller ikke være ubekendt, hvis man foretager en gennemgang af forslaget, at vel er der et betydeligt antal nye stillinger, men der er jo også et meget betydeligt antal stillinger, der modsætningsvis er nedlagt, således at den reelle udvidelse er begrænset til de steder, hvor en udvidelse er nødvendig.

En af de største udvidelser er jo udvidelsen af politiet. Når man ved, at vi her i landet kun har ca. 1 færdselsbetjent pr. 8.000 køretøjer, så må man vel indrømme, at det er en nødvendig udvidelse, der sker af politietaten. Andre steder sker disse udvidelser, simpelt hen for at man kan aftage dem, der er uddannet inden for de pågældende etater med henblik på en tjenestemandstilling, således at man også kan give dem den tjenestemandsstilling, som er stillet dem i udsigt.

Som nævnt af ministeren ved forslagets fremsættelse har der ikke fundet en ordinær normeringslovbehandling sted siden finansåret 1966-67, og det foreliggende forslag er derfor en opsamling af de ændringer, som har vist sig påtrængende nødvendige i den forløbne 2 års periode.

Udskydelse af normale årlige normeringslove er næppe fremmende for tryghed og arbejdsklima på statens arbejdspladser, og det må derfor håbes, at forslag om og vedtagelse af normeringslove snart igen må komme ind i normal rytme, hvilket jo ikke har kunnet være tilfældet, så længe tjenestemandskommissionen ikke har afsluttet sit arbejde.

Det må derfor også hilses med glæde, at den højtærede lønnings- og pensionsminister på ny har taget et initiativ til at fremme en løsning af de påtrængende problemer igennem den tilskyndelse til en færdiggørelse af arbejdet, som ministeren har givet kommissionen.

Udsættelse af normeringslove har mange ulemper. Det skaber besvær for den smidiggørelse og tilpasning af arbejdet, som altid med mellemrum vil være nødvendig på et så omfattende arbejdsområde som statens, og for de ansatte er ulemperne ikke mindre. Blandt statens ansatte sker fortjente oprykninger jo ofte efter princippet: 7 år for

[Adam Møller.]

Lea og 7 for Rachel, og det kan derfor være særlig bittert, når naturlige og normale normeringer forsinkes til skade for tjenestemænd, som selv har været uden skyld i, at en forventet oprykning udeblev. Der sidder sikkert i etaterne og andre steder en og anden hr. Larsen, som med længsel venter på, at denne normeringslov vedtages, og at der i det hele taget gennem en afklaring af tjenestemandsgivningen kan skabes forudsætninger for et stabilt forhold mellem på den ene side staten og på den anden side de i statens tjeneste ansatte.

Det konservative folkeparti lægger stærk vægt på en hensigtsmæssig løsning af disse spørgsmål, og jeg kan derfor også for nærværende lovforslags vedkommende tilsige mit partis medvirken til en hurtig gennemførelse.

Enggaard: Det forslag til normeringslov, vi nu behandler, er jo en naturlig konsekvens af, at den større løsning af tjenestemandsproblemet, som var forudset at kunne komme i foråret, ikke blev nogen realitet. Det kan vi beklage så meget vi vil, men realiteten er der: i kølvandet af disse bevisgiver er det en absolut nødvendighed, at de uløste problemer, som havde hobet sig op igennem nogle år, nu finder deres løsning.

Jeg har i øvrigt også forstået, at der over for tjenestemandsgivningsorganisationerne har været rejst en berettiget forventning om, at dersom en endelig reform af tjenestemandsområdet ikke kom igennem i afvigte forår, var den naturlige konsekvens heraf, at en normeringslov som den, der nu er fremsat, måtte fremsættes. Man kan vel rejse det spørgsmål, om det ikke oven i købet er den tidligere minister hr. Ivar Nørgaard, som i sin funktionsperiode stærkt har bidraget til, at en sådan berettiget forventning kunne skabes. Derfor må man nok undre sig noget over den stærkt kritiske tone, der lå i hr. Ivar Nørgaards modtagelse af dette forslag, navnlig på baggrund af at man må mene, at forventningen om en sådan lov skabtes i den periode, hvor han selv fungerede som minister.

Man kan i det hele taget spørge, om der ikke har været en svigtende koordinering

inden for socialdemokratiet i forbindelse med behandlingen af dette forslag. Lønningrådet har behandlet og godkendt hver enkelt post, som er nedlagt i dette forslag. Det er selvfølgelig ikke hr. Ivar Nørgaard, der har behandlet det fra socialdemokratisk side i lønningrådet, det er vel snarere hr. Per Hækkerup. Men man måtte næsten af den ordførertale, som hr. Ivar Nørgaard holdt her, få den opfattelse, at socialdemokratiet måtte have vendt sig med principielle og saglige synspunkter imod en lang række af de poster, som er foreslået i dette forslag. Der synes ikke at have været den helt fornødne koordinering til stede inden for socialdemokratiet i behandlingen af dette forslag.

Jeg vil til slut gerne udtrykke ønsket om, at vi efter en forhåbentlig hurtig behandling af dette forslag til normeringslov i indeværende folketingssamling vil være i stand til at finde den endelige løsning af tjenestemandsproblemet, sådan at de oplobede problemer, som vi her præsenteres for, kan undgås i fremtiden. Jeg vil håbe, at lovforslaget kan få en hurtig og velvillig behandling i folketingets lønningssudvalg.

Svend Haugaard: Da hr. Bernhard Baunsgaard ikke kan være til stede, skal jeg knytte nogle bemærkninger til normeringslovforslaget.

Jeg kan være enig i at beklage, at det er nødvendigt med et midlertidigt normeringslovforslag grundet på tjenestemandsgivningens forsinkelse, en forsinkelse, som man næppe kan pålægge hverken folketinget eller enkelte partier ansvaret for. Men jeg mener, det er rigtigt, at man må vente med en mere indgående drøftelse, som hr. Ivar Nørgaard i øvrigt lagde op til, til det tidspunkt, hvor vi får den nye tjenestemandsgivningslov frem — og der er jo heldigvis udsigt til, at det ikke varer så forfærdelig længe.

Det radikale venstre kan give sin tilslutning til lovforslaget, som det foreligger, og er i øvrigt enig i, at den store reform meget gerne skulle komme, inden vi risikerer flere midlertidige normeringslovforslag.

Morten Lange: Det var jo en større skræbekage, som vi her skal tage stilling til, efter at ministeriet — vort nye ministerium — ved sin tiltræden sørgede for,

[Morten Lange.]

at tjenestemandsløven kuldsejlede. Nu kunne jeg i og for sig godt have forstået, om man ønskede en sådan kuldsejling, hvis man ville have ipustet diskussionen nogle nye principper, hvad der efter min mening godt kunne have været grund til, men jeg har indtrykket af, at når man sørgede for kuldsejlingen, så var det mere af principløshed og mangel på plan, end det var fordi man ønskede at få en tjenestemandreform eller rettere en virkelig reform af ansættelse i statens tjeneste gennemført.

Så vidt jeg kan se, så sejler vi stadig væk videre, uden at der er nogen større mulighed for en løsning, med et dobbelt lønsystem inden for staten, og det spænder over næsten alle lønklasser, i hvert fald fra 2. til 25. Jeg kan ikke se bedre, end at det ville være helt rimeligt, om en kommission, der havde med ansættelse i statens tjeneste at gøre, tog stilling til dette i det lange løb ikke særlig holdbare system, men jeg har forstået, at det skal tjenestemandskommissionen sky som pesten; det skal på en eller anden måde ordne sig selv, og sådan er jeg nu bange for at ansættelsesforhold normalt ikke udvikler sig.

Jeg har et indtryk af, at diskussionen i tjenestemandskommissionen peger i retning af en betydelig smidiggørelse, men måske det i virkeligheden peger nok så meget imod en likvidation af det klassiske tjenestemandssystem; der skal bare noget andet at sætte i stedet for, og det er vel nok dér, en virkelig reform burde være det, som en tjenestemandskommission arbejdede med.

Jeg kan blot nævne, at jeg tror, et af de forhold, som i det lange løb bliver umedgørligt for det offentlige, det er de overordentlig lange veje frem til en normeringslov eller frem til en endelig ansættelse. Hvis man skal have ansat et par skikkelige nye mennesker et eller andet sted, ja, så skal det behandles først af styrelsen, derefter af fagministeriet, af finansministeriet, af finansudvalget, af folketinget, af lønningsrådet, og inden den tid er det formodentlig sådan, at det er helt andre ting, man i virkeligheden skulle ønske.

Det offentlige bliver nødt til at indstille sig på, at den tid, vi lever i, kræver en helt anderledes smidighed, og det skulle kunne lade sig gøre. Der er rammebevil-

lingsmuligheder, der er meget andet. Noget af det stiveste, der findes i denne verden, det er normeringslove, og derfor er de ikke at anbefale til fremtidig brug.

Ministeren har, så vidt jeg ved, et håb om, at man nu kan gøre den generelle del af tjenestemandskommissionens arbejde færdig frem til lovgivningsstadiet og derefter håbe på, at klassificeringen ordner sig. Jeg har fornemmelsen af, at det er optimisme, men der er ét lyspunkt i det, og det er, at nu, hvor kuldsejlingen er konstateret, får vi dog måske tid til at se lidt mere på den vigtige side af tjenestemandsløven, nemlig på medbestemmelsesretten. Efter min opfattelse er der egentlig ikke så forfærdelig meget lovgivningsmæssigt nødvendigt i den retning, men der er ingen, der rigtig ved det; vi er snart nødsaget til at have en kommission til undersøgelse af, hvor meget delegation man har lov til i det offentlige. Det er også en af de ting, som tjenestemandskommissionen måske kan bidrage lidt til, men jeg tror, det, der i virkeligheden savnes mest, er en formalisering af medbestemmelsesretskravene. Jeg tror ikke, at tjenestemandsløven lægger så forfærdelig meget som en bjælke i vejen.

Hvad angår selve forslaget til normeringslov skal jeg ikke komme med særlig mange bemærkninger. Et af de problemer, som normeringsforslaget ikke løser, er den overordentlig dårlige indplacering af hele det, som man kunne kalde for forsorgsområdet. Men det får vi vel klareret ved tjenestemandskommissionens arbejde.

Et andet princip, som denne lov viser frem, og som jeg gerne vil nævne, er, at jeg synes, der er en tendens til i lidt for høj grad at forhøje antallet af underordnede og billige stillinger uden samtidig at følge op i de lidt højere klasser for samme gruppe. Det gælder f. eks. i politiet, hvor der sker en ikke ubetydelig udvidelse i bunden, men hvor det, så vidt jeg kan se, for ganske almindeligt politiansatte er forholdsvis beskedent med den udvikling, der sker i de sædvanlige advancementsstillinger. Jeg tror ikke, det er at gøre ét i forvejen brydsomt arbejde særlig attraktivt, at der ikke er et brugbart antal advancementsstillinger til rådighed.

Så skal jeg i øvrigt ved denne lejlighed undlade at sige noget som helst om militæ-

[Morten Lange.]

ret. Vort synspunkt med hensyn til militærets plads på normeringsloven er det sædvanlige, og det har vi jo gentaget i snart en halv snes år. Jeg håber, det også til sin tid får den rimelige plads i normeringsloven, som militæret i Danmark egentlig bør have.

Sigsgaard: Hr. Kjær Rasmussen er ordfører for VS i denne sag, men han kan desværre ikke være til stede, og jeg skal kun gøre et par korte bemærkninger.

Jeg skal ikke gå ind på den store debat om tjenestemandskommissionen og kulde-sejlingen i tjenestemandskommissionen. Jeg giver udtryk for håbet om, at der snart kommer et resultat fra kommissionen, og jeg peger på, at der er visse områder, som der er stor risiko for at man glemmer i kommissionen. Der er et umådeligt behov for en udligning af de store lønforskelle, vi har, lønforskelle, som bliver stadig større; i dag er det ikke ualmindeligt, at der findes lønninger, som er ti gange højere end de laveste lønninger, der opereres med; det er helt urimeligt, at man har de store lønforskelle, og jeg håber altså, at tjenestemandskommissionen vil tage det spørgsmål op. Herunder vil jeg pege på, at der særlig er behov for en forhøjelse af en lang række begyndelseslønninger. Der kan sættes et stort spørgsmålstegn ved rimeligheden i, at begyndelseslønningerne ligger på måske kun det halve af det, som lønningerne ligger på senere hen.

Der næst vil jeg pege på en anden opgave, som også foregående ordførere har været inde på, nemlig de ansattes indflydelse på de offentlige arbejdspladser. Der har været en tendens til, så vidt jeg er orienteret, at man ligesom har overset det problem i tjenestemandskommissionen, og jeg vil gerne stærkt opfordre til, at det tages op, at man virkelig bestræber sig på at give de ansatte indflydelse på de offentlige arbejdspladser. Desværre er det sådan mange steder, at der inden for det offentlige stadig væk er et autoritært klima og en støvet atmosfære, og det er jo muligt, der kunne rådes bod på det, såfremt man beskæftigede sig med arbejdspladsdemokratiet.

Med hensyn til oprettelsen af nye stillinger i henhold til det foreliggende lovforslag

kan jeg selvfølgelig ikke være utilfreds med, at der oprettes en del stillinger inden for de højere uddannelser. Det er der i høj grad brug for. Men jeg har bemærket mig, at noget af det væsentlige i forslaget er, at der oprettes en lang række stillinger inden for politiet, og i den anledning vil jeg gerne lige gøre den bemærkning, at der nok er brug for mere politi til en hel række opgaver, som politiet ikke i dag interesserer sig så voldsomt meget for. Jeg har tidligere her i tinget peget på de såkaldt hvide forbrydelser, forbrydelserne inden for erhvervslevet, omgæelserne af loven osv., og har med glæde bemærket mig, at socialdemokratiet også har taget den sag op her, idet man vil have en undersøgelse af Boss-skandalen. På de områder er der meget brug for mere politi. Der er sikkert også brug for mere politi inden for trafikken. Jeg vil bare gerne gøre den bemærkning, at der er en tendens til, at man bruger politiet til de forkerte opgaver, bl. a. til undertrykkelse af demonstrationer, til undersøgelse af små, ubetydelige omgæelser eller overtrædelser af lovgivningen, mens man ofte glemmer at tage sig af de større ting.

Med disse bemærkninger skal jeg slutte; det er muligt, at vi kan komme tilbage med mere fyldige bemærkninger, når mit partis ordfører kan være til stede.

Hanne Reintoft: Jeg skal blot gøre et par enkelte konkrete bemærkninger om lovforslaget. Det fremgår deraf, at en del af invalideforsikringsrettens personale er overført til direktoratet for revalidering og forsorg i overensstemmelse med visse arbejdsområders overflytning. Det er almindelig kendt i befolkningen, at ventetiden er meget lang ved sagernes behandling i både invalideforsikringsretten og revaliderings- og forsorgsdirektoratet, og det vækker også almindelig irritation og volder skade for det enkelte menneske, at der tilsyneladende slet ikke er personale nok til at yde en bare rimelig service over for de befolkningsgrupper, der skal have berøring med disse institutioner. Klagerne herover er mange, og jeg skal i denne forbindelse spørge ministeren, om der med normeringsloven er taget det mindste hensyn til, at der bør rettes på disse forhold. Rationalisering af sagsbehandlingen kan ikke alene klare det;

[Hanne Reintoft.]

det er trods alt også nødvendigt at have et tilstrækkeligt personale, der har tid til serviceopgaverne.

Når man gennemgår de nynormeringer, der er tiltænkt statsungdomshjemmenes områder, kan man også med lidt kendskab til personale mangelen og følgerne af den på børneforsorgens institutioner få fornemmelsen af, at der på ingen måde er sat ind på at løse personaleproblemerne. Jeg vil gerne vide, om dette kan forventes rettet i nær fremtid.

Må jeg endelig påtale, at man under fængselsvæsenet forhøjer antallet af forsorgsassistenten i 9. lønklasse fra 3 til 9. Jeg går ud fra, at det drejer sig om fængselsbetjente, der har været på et særligt kursus, og jeg må påtale, at man mener at kunne ansætte mennesker til at udføre så belastende og ansvarsfuldt arbejde som rådgivning til så lav en løn, og vil gerne endnu en gang fastslå, at 13. lønklasse må være den laveste lønklasse, der kan accepteres for et arbejde, der kræver så meget, selv om uddannelsen måske er kort.

Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen (Hastrup): Jeg vil gerne takke ordførerne, fordi de alle, så vidt jeg kunne lytte mig til det, har givet udtryk for, at de trods forskellige indvendinger af mere eller mindre principiel art vil medvirke til at gennemføre dette lovforslag.

Lovforslaget er jo et resultat af den fornyede gennemgang af styrelsernes forslag om oprettelse af nye stillinger og om op- eller nedrykning af eksisterende stillinger, som blev foretaget, efter at det her i foråret viste sig umuligt at gennemføre en tjenestemandreform. Det forholder sig jo på den måde, at siden den 1. april 1966 er der ikke blevet gennemført en ordinær normeringslov, og af den grund er det forslag, som er til behandling her i dag, også mere omfattende, end det sædvanligt er tilfældet.

Til hr. Ivar Nørgaard, som efter min bedømmelse startede i meget stor stil, vil jeg gerne sige, at jeg tror, det er en dristig påstand af ham, når han hævder, at forliset i foråret kunne være undgået. Det var naturligvis ikke på nogen måde regeringens ønske, at arbejdet ikke skulle lykkes, og vi gik til disse forhandlinger — det ved

hr. Ivar Nørgaard også godt — ud fra det bestemte ønske, at der skulle komme et resultat. Jeg deler helt hr. Ivar Nørgaards opfattelse: at det nuværende tjenestemandssystem ikke er tilfredsstillende, og at det kræver en smidiggørelse; men at lægge hele ansvaret på regeringen og regeringens oplæg ved den lejlighed, det tror jeg er at gå meget vidt. Jeg tror nemlig ikke, at man kan se bort fra, at en af årsagerne til, at det ikke lykkedes at komme igennem — og en meget væsentlig årsag som også påpeget under den drøftelse, der senere har fundet sted om årsagerne til, at det ikke blev til noget — var den, at organisationerne var under et meget voldsomt tidspres, og at de skulle have betydelig mere tid til rådighed for at kunne tage stilling til de forslag, som kom fra kommissionen, og som jo på det tidspunkt udelukkende var kommissionens forslag; det var jo først og fremmest forslagene vedrørende de nye indplaceringer og den nye klassificering.

Men som sagt, jeg er helt enig med hr. Ivar Nørgaard i, at det ville være ønskeligt med et mere smidigt tjenestemandssystem. Jeg vil også dér pege på, at umiddelbart efter, at det i foråret var konstateret, at man ikke kunne nå igennem med et resultat på det daværende tidspunkt, rettede jeg en henstilling til tjenestemandskommissionens formand om at genoptage arbejdet, ligesom jeg straks efter sommerferien på ny henvendte mig til tjenestemandskommissionens formand med anmodning om, at man afgav betænkning, så hurtigt det kunne lade sig gøre.

Jeg vil gerne fremhæve, at jeg anser det for overordentlig glædeligt, at tjenestemandorganisationerne har givet udtryk for en positiv vilje til at arbejde med på, at der tilvejebringes en løsning i indeværende folketingssamling, således som regeringen gerne ønsker det. Men jeg vil i den forbindelse også understrege, at det fra tjenestemandsside netop påpeges, at nu ønsker man tilstrækkelig tid til rådighed, altså den tid, man ikke havde i foråret, og det er først og fremmest spørgsmål om at få tid til at tage stilling, så vidt jeg kan skønne, til indplaceringerne og de nye klassificeringer.

Om det foreliggende lovforslag skal jeg blot sige, at det har været en bunden opgave. Der har ikke været stort anden mulig-

[Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.]
 hed end at arbejde på grundlag af den gældende lovgivning. Forslagene kommer, som hr. Ivar Nørgaard jo ved, fra styrelserne. Han havde hæftet sig ved, at det fortrinsvis var inden for de konservative ministres område, der skete udvidelser. Dertil kan jeg altså — hvis det kan trøste ham — oplyse, at disse indstillinger undtagelsesfrit er udarbejdet af styrelserne, mens der var socialdemokratiske ministre. Så det tror jeg ikke han skal lægge noget særligt i.

I øvrigt er der som sagt tale om en opsamling fra en to-årig periode, og som også andre af ordførerne har nævnt, har lønningsrådet haft lejlighed til at tage stilling til det. Jeg ville mene, at man burde tænke sig om mere end én gang, hvis man over normeringsloven prøvede på at ændre ved afgørende principper, altså f. eks. i den retning, som hr. Ivar Nørgaard er inde på, i forhold til de gældende, thi derved kunne man risikere en yderligere udsættelse af selve tjenestemandreformen; alene af den grund tror jeg det har været rigtigt at følge de gældende principper, men selvfølgelig kan vi under udvalgsbehandlingen drøfte spørgsmålet om smidiggørelsen. Det er jo klart, at når en tjenestemand fremtidig rykker op, kan han ansættes inden for et større område, så dette i sig selv er altså ikke noget, der udelukker, at man senere kan arbejde frem mod at ansætte tjenestemænd inden for større områder.

Til hr. Morten Lange, som var inde på spørgsmålet om samarbejde inden for den offentlige administration, vil jeg gerne sige, at jeg i dag, efter at man på forhånd har orienteret sig hos organisationerne, har nedsat et udvalg med henblik på at undersøge og overveje en revision af samarbejdsudvalgenes virksomhed inden for statens administration. Jeg deler helt den opfattelse, at der på dette område er adskilligt at indhente. Man må ikke glemme, at der på tjenestemandsområdet sker uhyre meget i disse år ved omlægninger i administrationen, og det er rimeligt og rigtigt, at tjenestemændene får så meget at vide som overhovedet muligt om deres fremtidige vilkår under denne ændring.

De spørgsmål, som fru Hanne Reintoft stillede, hører vist til den slags enkeltheder, som rettelig bør drøftes i udvalget, og som

det ikke er tilladeligt at fremdrage under en førstebehandling i folketinget. Men lad mig dog bare sige om det, at så vidt jeg er orienteret, er den pukkel, man har haft inden for invalideforsikringsretten, efterhånden ved at blive reduceret, og gøre den tilføjelse, at vi naturligvis er villige til at fremkomme med alle fornødne oplysninger under sagens videre behandling og under andenbehandlingen.

Finansministeren (Poul Møller): Hr. Ivar Nørgaard gjorde nogle bemærkninger om de forslag, som lønningsministeren har fremsat vedrørende finansministeriets tjenestegrene.

Først om revisionsdepartementerne. Der vil jeg gerne sige til hr. Ivar Nørgaard, at hvis han ser normeringerne for og de besatte stillinger i revisionsdepartementerne igennem, vil han se, at revisionsdepartementerne ikke i dag har flere kvalificerede medarbejdere, end de havde for 20-30 år siden, da revisionsarbejdet var langt mere overkommeligt. De få stillinger, der nu er foreslået fra lønningsministeriet, er efter mit skøn helt nødvendige, og i øvrigt er det kun normeringer af i forvejen udfyldte stillinger, som nu skal ind på normeringsloven.

Hr. Ivar Nørgaard vil også vide, at folketingets statsrevisorer flere gange har understreget nødvendigheden af, at revisionsdepartementet får mere kvalificeret personale, hvis det skal magte den opgave at klare revisionen af det vældige statsregnskab, som jo er mange, mange gange større, end tilfældet var for 20-30 år siden.

Men det er især de bemærkninger, hr. Ivar Nørgaard gjorde om toldvæsenet, der kalder mig frem. Efter mit skøn har toldetatens virkelig vist viljen til rationalisering, og derfor skal det ikke kunne siges om denne etat, når den nu gennemfører en omfattende rationalisering, at der ikke foregår nogen rationalisering. Toldvæsenet har overtaget administrationen fra 1. juli i fjor af en stor ny afgiftsform, nemlig merværdiafgiften, der udvider antallet af de virksomheder, som skal være under toldvæsenets kontrol, med mere end 100.000. Dette er sket uden udvidelse af personalet, det er sket igennem den rationalisering, som blev aftalt af den tidligere finansminister og toldetatens personaleforening; en meget vidtgående rationalisering har her fundet sted. Fra at have

[Finansministeren.]

nogle og halvfjerdsindstyre toldkamre i provinsen går vi ned til 26 distriktstoldsteder, hvorved vi kan give de enkelte mere kvalificeret arbejde, tynde ud på tolderlinjen, om jeg så må sige, på toldbetjentensiden og komme mere ind i regnskabsmæssig kontrol og få nogle centre, der kan arbejde effektivt. I København går man fra 100 tjenestesteder ned til 11 tjenestesteder. Det, der sker her, er ikke, at man får 26 nye stillinger som distriktstoldchefer, men det er gamle toldforvalterstillinger, som bliver til distriktstoldchefstillinger i forbindelse med denne rationalisering. Det kunne være, at man kunne have sparet dem og så i stedet for have ansat en mængde nyt personale, men jeg tror, at selv hr. Ivar Nørgaard vil acceptere synspunktet, at en vis rationaliseringsgevinst skal også komme personalet til gode, og her er der tale om en betydelig rationaliseringsgevinst, som kommer os alle til gode ved, at der ikke udvides i den faste stab i anledning af merværdiafgiftens indførelse i fjor.

Hr. Ivar Nørgaard gjorde også en bemærkning om samarbejdet med skattevæsenet; jeg kan sige til ham, at der er indledt et sådant samarbejde med skattevæsenet, og det går ud på, at toldvæsenet, overalt hvor det kommer frem for at kontrollere med hensyn til merværdiafgiften, giver besked tilbage til skattemyndighederne om, hvorvidt regnskabet giver anledning til kritik, om det er mangelfuldt, om det er i orden. Derved henleder man altså, om jeg så må sige, skattevæsenets opmærksomhed på de forhold, som skattevæsenets teknikere og revisorer nøjere kan komme ud og undersøge og derfor ikke behøver at foretage den store stikprøvekontrol, som toldvæsenet i forvejen skal foretage.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg er i høj grad ked af, hvis disse rationaliseringsbestræbelser, som toldvæsenets personale selv har været med i, skal kritiseres ved denne lejlighed, og jeg vil samtidig gerne give en kompliment til min forgænger i embedet, der gik ind på dette forstandige rationaliseringsforlig med de organisationer, der er i toldvæsenet; det var jo kedeligt, eller rettere det var måske godt for disse organisationer, at det ikke blev hr. Ivar Nørgaard,

der som lønningsminister skulle ekspedere det videre.

Ivar Nørgaard: Jeg må sige, at jeg synes, det er rart med disse anerkendende ord til hr. Poul Møllers forgænger; det er jo så sjældent, man hører sådanne anerkendende ord fra finansministeren til hans forgænger. Men nu, da han selv har fået ansvaret, synes han at se lidt mere realistisk på det.

Jeg vil gerne med det samme sige, at der er ikke tale om, at jeg på nogen måde kritiserer det rationaliseringsarbejde, der er udført i toldetaten, ej heller at man giver de mennesker, der har deltaget i det, og dem, der er ansat i toldetaten, en del af rationaliseringsgevinsten. Jeg synes tværtimod, vi må glæde os over, at der åbenbart er enighed her i salen om dette princip, så det kan indføres også andre steder. Det, jeg har kritiseret — og det svarede finansministeren overhovedet ikke på — er, at man ved denne form for fastlåsen i bestemte stillinger i toldvæsenet i stedet for en placering i finansministeriet hindrer en mulig sammen-smeltning af det arbejde, som finansministeren altså også synes er rigtigt, nemlig en koordinering af kontrollen med indkomstskatterne og med moms. Vi ved jo ikke endnu — jeg ved ikke, om finansministeren ved det, men vi andre ved det ikke endnu — om de overvejelser, der er i gang vedrørende rationaliseringen i to adskilte oppebørselsvæsener, fører til, at man finder ud af, at man bør have ét; og derfor siger jeg, at så vil denne normering, vi gennemfører i dag, være til hinder for en rationel sammen-smeltning. Hvis vi havde fået en ny tjenestemandsløve, ville vi have haft ét stort ansættelsesområde, der hed finansministeriet og de under finansministeriet eksisterende institutioner, og så ville vi uden vanskelighed kunne arbejde videre med disse problemer og have sammensmeltet det, hvis det ansås for hensigtsmæssigt. Det var altså blot et eksempel på, at man nu skabte unødigt større stivhed i systemet, end hvis vi havde fået tjenestemandsløven. Det er jo det, der er det store problem: kunne vi have fået den reform allerede i foråret? Lønningsministeren synes stadig væk ikke rigtig at ville acceptere, at han og denne regering har ansvaret for, at vi ikke har fået den.

[Ivar Nørgaard.]

Det er da rigtigt, at der har været problemer med arbejdet med indplacering og klassificering, men det er efter min mening helt afgørende, at regeringen ikke ønskede at stå fast på vort tilsagn om, at vi ville gennemføre reformen med virkning fra 1. april. Man henviste dengang til, at man ikke kunne gennemføre love med tilbagevirkende kraft, men hvad er det, vi gør i dag, hvad er dette tillæg til normeringsloven andet end en lov med tilbagevirkende kraft? Den skal jo virke fra 1. april 1968, har jeg forstået. Det er et tillæg til en lov, der virker fra 1. april, og så må det, vi senere vedtager, altså langt inde i perioden, jo få tilbagevirkende kraft. Derfor er det argument, man anvendte fra regeringens side mod at gennemføre reformen med virkning fra 1. april, efter min mening ikke holdbart.

Jeg mener altså stadig, at det er regeringens ansvar, at man ikke gennemførte reformen, og det vil blive dyrere for samfundet og for staten, og det vil skabe et mere stift system.

Så siger ordførerne hr. Adam Møller og hr. Enggaard, at det jo dog er godkendt i lønningrådet, hvor der også er socialdemokratiske medlemmer. Ja, det er rigtigt, og det vil da også blive vedtaget af os i denne sal, simpelt hen fordi vi selvfølgelig er nødt til at have disse normeringer, som er den næstbedste løsning. Men derfor må vi vel nok have lov til at påpege, at vi kunne have fået en bedre løsning, nemlig gennem en vedtagelse af et mere smidigt system gennem en ny tjenestemandslav.

Jeg er ligesom de herrer Morten Lange og Sigsgaard af den opfattelse, at vi nu må benytte den tvungne ventetid til at sikre, at de formelle regler er til stede for, at vi kan indføre demokrati på statens arbejdspladser. Personlig er jeg af den overbevisning, at det med vilje fra regeringens side også kunne gennemføres med de eksisterende regler, men for at der ikke skal være nogen som helst tvivl, vil jeg støtte, at man når frem til formaliserede ordninger for med-

arbejdernes aktive medvirken og dermed delegation af myndigheden.

Morten Lange: Jeg vil gerne takke ministeren, fordi han har kreeret et nyt samarbejdsudvalg. Jeg synes, det er godt, at vi er enige om denne vigtige sag. Jeg tror i øvrigt, at det er man efterhånden så nogenlunde ved at være bleven. Der er ikke tvivl om, at det klassiske stive etatsystem, som jo normeringsloven også her afspejler, bliver nødt til at blive afløst i praksis af en helt anden type af samarbejde, og det vil jo være en af de smiddiggørelser, vi stiler efter.

Men jeg bliver nødt til, om end med lidt sorg, på sådan en tirsdag eftermiddag at stille ministeren et spørgsmål til — jeg var inde på det i mine indledende bemærkninger — nemlig spørgsmålet om, hvorledes den nuværende regering egentlig ser på de to sæt lønssystemer, der har udviklet sig i staten i en lang række af de forskellige lønklasser. Jeg har tilladt mig at rejse spørgsmålet nogle gange i tjenestemandskommissionen, hvor det altid vækker utrolig bekymring, og som regel ender det med, at vi finder ud af, at det ligger uden for kommissoriet, og så ligger det også uden for kommissoriet. Det vil sige, at det er lønningministeren, som må have en opfattelse af det, og jeg tror, det vil være meget væsentligt, hvis ministeren på et eller andet tidspunkt, inden tjenestemandskommissionen gør sig færdig med sit arbejde, kunne komme med nogle retningslinjer for, hvad regeringen har tænkt sig i denne sag. Jeg indrømmer beredvilligt, at det er bestemt ikke nemt, for når man har fået to ansættelsesformer, er det ikke sådan at finde en vej frem til en forening, eller hvad man nu skal føre det frem til. Men på den anden side: at lade dette være skyggeboksning, så at man simpelt hen ikke kan få nogen klarhed over, hvad linjen er fra regeringens side, er ikke en måde at starte ånden i det gode samarbejde på. Hvis de ansatte ikke har et vist indtryk af chefens intentioner, bliver samarbejdet ikke så godt, som det kunne og

[Morten Lange.]

burde være. Jeg håber, at ministeren ved denne eller en ikke alt for fjern lejlighed vil lægge nogle retningslinjer frem, så kan vi jo bygge på dem og se, om vi kan lide dem.

Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen (Hastrup): Må jeg gøre den enkelte bemærkning til hr. Ivar Nørgaard, at det, der for mig var problemet i foråret med hensyn til 1. april eller 1. oktober, først og fremmest var at få pengene til at slå til. Det var altså et spørgsmål om, hvor meget der var afsat på finansloven til at løse disse opgaver, og jeg kan godt sige, at dér pressede vi beløbet så meget op, som vi overhovedet kunne, for at få klaret tingene. Når vi valgte datoen 1. oktober for de forbedringer, der skulle træde i kraft som følge af reformen, var det altså simpelt hen, fordi der ikke var midler til at gøre det på en ordentlig måde, hvis man skulle have valgt 1. april.

Hr. Morten Lange ville meget gerne ind i en principiel diskussion om hele tjenestemandssystemet. Jeg for mit vedkommende må nu forbeholde mig først at få en betænkning fra tjenestemandskommissionen. Det er jo rigtigt, at kommissoriet ikke omfatter de overenskomstansattes problemer. Hvis vi på dette tidspunkt — der har før i folketinget været en diskussion om dette spørgsmål — skulle til at ændre kommissoriet og begynde helt forfra, tror jeg, det ville blive en meget langvarig sag, og så ville problemerne måske vokse yderligere. Jeg mener, at staten og kommunerne, det offentlige i det hele taget, godt kan have forskellige ansættelsesformer, men min umiddelbare opfattelse er den, at de forskellige ansættelsesformer, når alt tages i betragtning, risiko, fordelé ved den ene eller den anden ansættelsesform etc., giver den enkelte det samme, ikke i kroner og øre begribeligvis, men altså når hensyn tages til fordele og risiko. I øvrigt mener jeg, at nu må foreløbig tjenestemandskommissionen afgive sin betænkning.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard: Nu er det altså ikke mere spørgsmålet om, hvorvidt man kan gennemføre love med tilbagevirkende kraft, der er det afgørende, men nu er det pengene, og

der vil jeg bare gøre opmærksom på, at den samme regering, som altså ikke mente, at der var penge til at gennemføre reformen fra 1. april, senere har udbetalt 125 mill. kr. til landbruget, som der heller ikke var penge til, og nu har underskud på statsregnskabet; det må altså være viljen, det skortede på.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg vil gerne takke ministeren for det supplerende svar. Jeg synes i og for sig, det var en temmelig klar indikation af, at man vil prøve på at opretholde to lønsystemer, men nærme dem så meget som muligt til hinanden, og jeg tror, at det er en vigtig ledestjerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til lønningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til normeringslov for Grønland for finansåret 1968-69.

(Lovforslaget (nr. 37) findes i tillæg A. sp. 779, fremsættelsen i tidenden sp. 229).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Knud Hertling: Det er for mig og uden tvivl også for en stor del folk i Grønland en meget stor tilfredsstillelse gennem dette forslag til normeringslov for Grønland at få bekræftet, at en retfærdig sag i sidste ende fortsat har en mulighed for at sejre.

I en sådan situation kan det dog aldrig helt undgås, at nogle føler en vis bitterhed over, at det har taget så lang tid at komme til den rette erkendelse af visse personers værdi som medarbejdere i det grønlandske samfund. Den manglende erkendelse af visse grupper medarbejders værdi er i Grønland gennem tiderne først og fremmest